

РОЗВИТОК РІДНОЇ МОВИ В УКРАЇНСЬКІЙ ДІАСПОРІ

Зорін М. Т., Міхальов Б. С.

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Кузьміна Л. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057)702-14-65)

The article tells about an origin of the Ukrainian diasporas, importance to save culture and language, and also retention of history and traditions. In the conditions of adaptation to a new residence, culture and language there is a risk completely to assimilate. Pledge of national identity is correct education.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що український народ протягом своєї історії був вимушений частково емігрувати за кордон. Це питання залишається важливим і нині. Звичайно, у такому випадку культурна асиміляція – досить природний процес, бо для досягнення максимального володіння місцевою мовою потрібно постійно перебувати в іншомовному середовищі. З іншого боку, люди можуть частково або повністю втратити національну ідентифікацію та розірвати свій зв'язок з Батьківщиною.

Мета роботи – на прикладі українських діаспор, які максимально зберегли свою рідну мову, зрозуміти співвідношення між потребою в адаптації та національним самовираженням.

Міграція – це переселення народів у межах країни або з однієї країни в іншу [2]. Діаспора – частина певної етнічної спільноти (народу), що постійно проживає поза межами історичної батьківщини в іноетнічному чи інонаціональному середовищі на правах або зі статусом національно-культурної меншини [3]. Останніми роками набув поширення й термін «закордонні українці» – громадяни інших держав українського походження або трудові мігранти [1, с. 15].

Статистичне оцінювання чисельності українців за кордоном досить ускладнене, але ми можемо стверджувати про кількість не повністю асимільованих осіб. Станом на 2017 р. більше українців проживають у Росії – 4,4 млн. На другому місці – Канада і Польща – по 1,2 млн наших співвітчизників. У США проживає 940 тис. [4]. Діаспори інших країн не є досить суттєвими, але, наприклад, у Чехії, яка має невелике населення, перебуває близько 84 тис. українців [5].

Вивчення наукового доробку фахівців дає підстави стверджувати, що представники найстарших українських діаспор рідною мовою вважають українську – ту, якою користувалися ще перші переселенці та яку вони берегли та передавали як свій найдорожчий скарб [1, с. 16]. У цих поселеннях, де живуть українці з самого народження, мова є засобом збереження їхньої культурної ідентифікації, сприяє поваги соціуму.

З іншого боку, існувала постійна потреба у вчителів, які могли б навчати нові покоління літературної мови. Побутове знання рідної мови, яке мало місце в родинному колі, на думку М. Самчишина, не є достатнім. «Школа має виховати молодь і зробити повноцінним членом національної спільноти, має не тільки вишколити розум, але й виховати серце та робити молодь здатною діяти в інтересах української спільноти» [6, с. 123].

Мовна політика багатьох держав дозволяє проводити рідномовну освіту діаспорних громад на рівні, досить близькому до офіційної. Збільшення кількості наукових фахівців, педагогів створює досить суттєвий вплив. Унаслідок, закордонні українці отримали мотивацію не тільки інтегруватися в місцеве населення, а й бути справжніми носіями власної культури. Сучасні жителі діаспор англomовних країн здебільшого вважають рідну мову другорядною, набутою завдяки спадщині. Так і проходить процес не повної, а часткової асиміляції. Щоб це явище не досягло більш радикальних змін, треба підтримувати національну освіту нових поколінь, які народжуються за кордоном або вимушені мігрувати вже тепер.

Отже, наочними прикладами цивілізованих країн доведено, що систематичне вивчення рідної мови в умовах іншомовного середовища не є завадою для успішного розвитку, а навпаки, формує особистість. В освітній практиці України існує орієнтація на російсько-українську двомовність. Таким чином, це є більш негативним процесом, бо він перебуває на теренах нашої Батьківщини. З іншого боку, освітній процес у діаспорах також дотримується двомовної політики, що, на нашу думку, є правильним, зважаючи на те, що українці в них перебувають у статусі національних меншин.

Література

1. Романюк С. З. Розвиток рідномовної освіти українців у західній діаспорі (XX початок XXI ст.): монографія. Чернівці, 2015. 518 с.
2. Словник української мови: в 11 томах. Київ, 1973. Т. 4. 724 с.
3. Ясь О. В. Діаспора // Енциклопедія історії України: Т. 2: Г–Д / Редкол.: В. А. Смолій та ін.; НАН України. Інститут історії України. Київ, 2004. 688 с.
4. Ищенко А. Наши за границей: как в других странах поздравляют Украину с Днем Независимости. URL: <https://www.segodnya.ua/longread/Den%20Nezavisimosti/index.html> (дата звернення: 25.02.2019).
5. Танасийчук О. Чехия: украинские «беженцы» или «люди из Украины»? URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-world/2541263-cehia-ukrainskie-bezency-ili-ludi-iz-ukrainy.html> (дата звернення: 25.02.2019).
6. Самчишин М. Напрямки української виховної системи // Другий Світовий Конгрес Українців: матеріали. Торонто-Нью-Йорк-Лондон, 1986. С. 101–139.